

BELEIDS- EN WERKPLAN VAN DE STICHTING NOBILIS VOOR 2019/2020

Stichting Nobilis, Zuideinde 26b, 8428 HE Fochteloo
Postadres: Lange Akker 24, 8431 PG Oosterwolde
Tel. 06 38392840
Fiscaalnummer 8161.75.871
Inschrijfnummer Handelsregister KvK 41003933
Samenstelling bestuur conform uittreksel Handelsregister.

Doelstelling

Het bestuur van de Stichting Nobilis richt zich in het beleids- en werkplan 2019/2020 op het aanscherpen van de uitvoering van de doelstelling. De doelstelling ligt vast in de statuten: **de stichting Nobilis stelt zich ten doel – zonder winstoogmerk – en binnen het gebied van Oost- en Weststellingwerf – op het terrein van regionale, nationale en internationale cultuur projecten te stimuleren die zonder deze steun moeilijk realiseerbaar zijn, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.**

De nadruk in het handelen van het bestuur ligt op het begrip *moeilijk realiseerbaar*. Het bestuur wenst geen projecten over te nemen van bestaande instellingen of van marktpartijen. Het bestuur keurt projecten en werkzaamheden alleen goed als zij aan het criterium *moeilijk realiseerbaar door anderen* voldoen. Soms kan het zijn dat samenwerking geboden is met een andere partij omdat een project de eigen financiële spankracht te boven gaat of dat een activiteit (bijvoorbeeld een tentoonstelling uit de collectie) in een andere instelling georganiseerd moet worden of wordt. Per 1 april 2014 heeft de Stichting beschikking over een eigen huisvesting met de mogelijkheid bescheiden exposities in eigen huis te houden, maar ook het organiseren van tentoonstellingen in andere expositieruimten zal doorgang blijven vinden.

Daarnaast zullen in de eigen huisvesting in Fochteloo groepen kunnen worden ontvangen voor lezingen, workshops en cursussen.

Uitvoering doelstelling

In de statuten van 21 februari 1991 is ook vastgelegd op welke wijze de Stichting Nobilis inhoud en uitvoering moet geven aan haar doelstelling:

- a. het zelf uitgeven of doen uitgeven van publicaties op het terrein van de letteren en de beeldende kunst;
- b. het ondersteunen van tentoonstellingen;
- c. het beheer van de collectie grafiek in Nederland van de Bulgaarse kunstenaar Peter Lazarov.

Bij punt c kan vermeld worden dat de collectie zich niet meer beperkt tot het werk van Peter Lazarov met daarbij de aantekening dat zich ondertussen verschillende collecties hebben gevormd:

Werken op papier (overwegend vrij werk)

uit de ateliernalatenschappen van

Jan Battermann, Toon Wegner, Johannes Mulders, Henk Hester, Ank Spronk-Feenstra, Lou Strik, Jan. A. Verbruggen, Theo Kurpershoek, Joost Schmidt, Theo Elfrink en Fred Koot.

Verder is er (veel) vrij werk aanwezig van Cees Andriessen, Anneke Kuijper, Manuel Kurpershoek, Tom Thijssen, Peter O. Gerrits, Siemen Dijkstra, Reinder Homan, Christiaan Kuitwaard, Grietje Postma, Antje Veldstra, Jan van der Pol, Jan P.C. van Doorn, Wim Zwiers, Jan van der Meulen, Kea Homan, Erik van Ommen, Kurt Löb, Jan Manckes, Sierd Geertsma en Pam G. Rueter.

Daarnaast beheert de Stichting het werk van Dirk Kerst Koopmans, dat eigendom is van de Dirk Kerst Koopmans Stichting.

Verder is er werk van kunstenaars uit andere disciplines maar dat tot de regionale collectie wordt gerekend: werk van beeldhouwer en medailleur Guus Hellegers en van Peter Hiemstra, Hannie Mein en Kees Hoogendam (keramisten)

Al deze kunstenaars behoren tot de kerncollectie, dat wil zeggen als zich de gelegenheid voordoet nog meer kwalitatief goed werk van deze kunstenaars te verwerven, dat zij de voorrang verdienen boven nieuwe namen toe te voegen.

Toegepaste grafiek (exlibris, gelegenheidsgrafiek, boekillustraties)

Deze collectie heeft een internationaal karakter, en telt zo'n kleine 70.000 prenten. Een lijst van kunstenaars zou te ver voeren. Het gaat om vele honderden kunstenaars.

Afdeling chalcografie

Deze collectie omvat de originele blokken en platen van grafici. De collectie is uniek in Nederland en de meest omvangrijke, kan zich meten met collecties in Antwerpen, Brussel, Parijs en Berlijn.

Bibliotheek en kunstenaarsarchieven

Een grote bibliotheek op het brede terrein van de beeldende kunst. De Stichting beheert ook de archieven van de kunstenaars wiens ateliernalatenschappen door ons in schenking zijn aanvaard.

Van alle collecties is een deel eigendom en een deel bruikleen van de Stichting Nobilis. Er wordt gewerkt aan een plan voor collectieregistratie en een plan voor collectieverwerving.

In de voorliggende jaren 2019 en 2020 probeert de Stichting met hulp van haar vrijwilligers een flinke slag te slaan in het invoeren van beschrijvingen van de afzonderlijke werken en die vervolgens zichtbaar worden gemaakt op de website van de Stichting.

Vergoedingen aan bestuursleden

Het bestuur kent ook in 2019 en 2020 geen vacatiegeld toe aan zijn bestuursleden en ook geen reiskosten, behalve als bestuursleden in opdracht van het bestuur een reis moeten maken, maar dan tegen 19 eurocent per kilometer of op basis van de vergoeding kosten openbaar vervoer. Kleine onkosten als postzegels, fotocopieerwerk enz. kunnen wel vergoed worden. Met toestemming van de belastingdienst (brief van 11 maart 2014, kenmerk 90114.12879.1.0 van de inspecteur van kantoor Leeuwarden) krijgt het bestuurslid, de heer Beint Koopstra een vrijwilligersvergoeding voor het beheer van de huisvesting in Fochteloo.

Bij opheffing

Bij opheffing wordt volgens de statuten het batig saldo besteed overeenkomstig het doel van de Stichting artikel 12 lid 6, de kunstcollectie van de Stichting wordt in principe overgedragen aan het Rijksprentenkabinet van het Rijksmuseum Amsterdam met dien verstande dat eerst de schenkers of de nagelaten betrekkingen van de schenkers geconsulteerd worden. Gezien het ontzamelbeleid in de Nederlandse musea lijkt het niet aannemelijk dat het Rijksprentenkabinet deze afspraak zal willen uitvoeren. In ieder geval is met hen afgesproken dat de chalcografiecollectie wel overgaat naar het Rijksmuseum.

Werkzaamheden

Voordat de specifieke voorgenomen werkzaamheden van 2019/2020 worden vastgelegd geeft het bestuur een korte toelichting op datgene dat in het bijna dertigjarige bestaan van de Stichting in hoofdlijnen is gerealiseerd. Dan wordt het verband tussen a, b en c van de doelstelling ook duidelijker

In de aanvangsjaren van de Stichting is begonnen met de opbouw van de collectie grafiek, met name het werk van Peter Lazarov, die in die tijd als asielzoeker in ons land woonde. De verwerving en deels aankoop van de collectie mondde in 1991 al uit in een reeks tentoonstellingen en in de publicatie van het boek *Het labyrint in zwart en wit. Houtgravures van Peter Lazarov*. Het betrof het werk van Peter Lazarov tot en met 1991.

Daarna heeft de Stichting Nobilis ruim twintig jaar lang werk verworven en aangekocht van de graficus Peter Lazarov, met name de kunstenaarsboeken en grote, vrije prenten. Verder heeft Peter Lazarov alle ontwerpen van prenten geschonken aan de Stichting Nobilis. En tientallen tentoonstellingen zijn er van zijn werk georganiseerd. In 2011 mondde dat uit in een grote overzichtstentoonstelling in Oldeberkoop (Ooststellingwerf) ter gelegenheid van 40 jaar Open Stal en in een groot boek over zijn werk uit de periode 1991-2011 onder de titel *De prentkunst van Peter Lazarov*.

Het bestuur heeft zich na de aanvangsjaren (Peter Lazarov heeft sinds 1996 de Nederlandse nationaliteit) toegelegd op de verwerving van een bredere collectie, met name Nederlandse vrije grafiek.

Vooraf door de verwerving van complete ateliernalatenschappen van bekende grafici is de collectie grafiek de laatste jaren enorm uitgebreid. Het bestuderen en beschrijven van deze uitbreidingen leidt ook tot publicaties, die door de Stichting zelf worden uitgegeven.

Naast de prenten vooral ook een unieke collectie houtblokken en koperplaten, waarin prenten gegraveerd worden. Deze collectie is, na de collectie in het Kupferstichkabinett in Berlijn en die van de verzamelingen van de Chalcografie van de Koninklijke Bibliotheek van België te Brussel en die van Museum Plantijn Moretus in Antwerpen, de grootste collectie in Nederland en telt bijna 4.000 stuks. Merendeels bevinden de prenten van deze blokken en platen zich ook in de collectie van de Stichting Nobilis. Het bestuur legt zich toe op de bestudering en beschrijving van deze collectie. Het bestuur verzorgt ook bruiklenen uit deze collectie voor tentoonstellingen met een educatieve doelstelling.

Naast aankopen en schenkingen aan de collectie is het vooral de bedoeling dat het werk uit de collectie in tentoonstellingen aan een breed publiek wordt getoond en dat er nadere studie naar het werk wordt gedaan uitmondend in publicaties. Het uitgeven van publicaties is een moeizame zaak. Uitgeverijen in Nederland met kunstboeken in hun fonds, vragen zulke grote subsidie- en sponsorbijdragen dat het bestuur van de Stichting Nobilis daar nooit aan kan voldoen. Er is voor gekozen het uitgeven van publicaties, die bijdragen tot de bekendheid van de collectie, in eigen beheer te verzorgen. Gekozen is voor kleine niet- commerciële oplagen (500-750 stuks). Dat is dus ook de samenhang tussen eerder genoemde punten a, b en c van de doelstelling.

In 2019 wordt voor het eerst inhoud gegeven aan de samenwerking van de stichting Nobilis met Uitgeverij Noordboek, waardoor de boeken van Nobilis in alle boekwinkels en museumwinkels kunnen liggen. Daarnaast voert Noordboek advertentiecampaagnes in de noordelijke dagbladen.

Het bestuur besluit zelf over het verstrekken van bruiklenen, kan zelf de collectie bestuderen of laten bestuderen. Het bestuur wil de collecties voorlopig onder handbereik houden. Bovendien wil het bestuur de overdracht t.z.t. graag samen laten vallen met de schenking van het vermogen - na het

overlijden van Pieter Jonker - aan het Rijksprentenkabinet en/of andere musea. De Stichting is een rol toebedeeld in het toezicht houden op de overdracht van de collecties aan musea. Er is een strikte afspraak dat doublures in beider collecties of zaken die het Rijksprentenkabinet niet verzamelt door het Rijksprentenkabinet aangeboden worden aan andere musea in Nederland. Mochten die ook geen belang hebben, dan mag het werk ter veiling worden gebracht en de opbrengst toegevoegd aan het fonds op naam, dat dan inmiddels gesticht is. Dat geldt niet voor de collectie blokken en platen, dat zijn unica, en die gaan allemaal naar het Rijksprentenkabinet met de daarbij behorende prenten.

De collecties van de regionale kunstenaars uit Oost- en Weststellingwerf worden eerst aangeboden aan de gemeenten Oost- en Weststellingwerf.

Huisvesting van de collectie

In januari 2013 werd het overleg met de gemeente Ooststellingwerf geopend over de aankoop/huur van de voormalige basisschool in Fochteloo. Een jaar later werden de besprekingen afgerond en dat leidde tot de verhuizing van de Stichting naar Fochteloo per 1 april 2014. Anno 2019 worden de mogelijkheden onderzocht van uitbreiding van het centrum, hetzij inpandig of bijbouwen. Vooralsnog wordt eerst gewerkt aan het verhogen van de stellingkasten, waardoor aanzienlijk meer ruimte ontstaat.

Concrete activiteiten in 2019/2020

Secretaris-penningmeester Pieter Jonker houdt zich bezig met de werkzaamheden voortvloeiend uit zijn bestuursfunctie, maar doet ook onderzoek naar de collecties van de stichting, werkt aan het beschrijven van die collecties van de Stichting Nobilis en publiceert erover. Tevens is hij uitgever van alle publicaties van de Stichting. Hij verricht de werkzaamheden op vrijwillige basis. Samen met dr. Peter O. Gerrits en Beint Koopstra vormt hij het dagelijks bestuur van de Stichting. In principe zijn zij op dinsdag en donderdag aanwezig en vormen met elkaar ook de dagelijkse leiding.

Tentoonstellingsprogramma

In 2019 zijn de volgende tentoonstellingen vastgesteld:

9 februari – 7 april Johannes Mulders. Vrijheid in gebondenheid met een boekuitgave.

13 april – 9 juni Rik Buter

16 april – 30 juni Johannes Mulders. Vrijheid in gebondenheid in Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde

15 juni – 8 september Nijmegen Connected met een Nobilis Cahier, werk van Manuel Kurpershoek, Theo Kurpershoek, Gerda Forster, Theo Elfrink, Klaas Gubbels en vele anderen.

12 september – 24 november Het begon met Battermann met Nobilis Cahier over de collectie Jan G. Rhebergen.

In 2020 zijn de volgende tentoonstellingen voorzien

25 januari – 22 maart Prentkunst in en om Zutphen

28 maart – 7 juni Tom Thijsse 75

13 juni – 16 augustus Siemen Dijkstra

22 augustus – 25 oktober Herman Gordijn

31 oktober – 20 december Aldrik Salverda en vijf Noordelijke prentenmakers

In 2021 is voorzien

Een tentoonstelling met toegepast werk van Sierd Geertsma Appelscha. Tegelijkertijd worden tentoonstellingen voorzien in het Nationaal Vlechtmuseum en Museum Drachten.

Een tentoonstelling van Antje Veldstra, die een reis in nieuwe prenten gaat maken door natuurterrein, beginnend in Fochteloo en eindigend aan de Waddenkust. Met een boek en een prent, zoals in 2018.

In het kader van het 75-jarig jubileum van Exlibriswereld is een tentoonstelling voorzien van het werk van Lembit Lohmus uit Estland, de postzegel en muntontwerper aldaar. Hij heeft toegezegd zelf naar Fochteloo te komen voor de opening. Een Nobilis Cahier ligt voor de hand. De Stichting Nobilis beschikt zelf over een schitterende collectie bladen kleingrafiek van Lohmus.

De Stichting Nobilis kiest in 2020 en 2021 voor vier of vijf tentoonstellingen, eigenlijk zou vanwege de werkdruk het beter zijn terug te gaan naar drie tentoonstellingen per jaar.

Uitbreiding collectie

In 2019 wordt een uitbreiding voorzien van de collectie, te weten

Herman Gordijn, etsplaten, houtsnedeblokken en grafiek

Jan A. Deodatus, tekeningen, etsen en houtsneden

Jan van der Pol, enkele linoplaten

Manuel Kurpershoek, prenten, blokken en platen. En mezzotinten van zijn vrouw Gerda Forster uit de periode dat ze in Parijs en Duitsland werkte.

De heer en mevrouw Van Beurden schenken een collectie Tsjechische grafiek met onderhavige literatuur.

Ap Sok, de leermeester van veel vooraanstaande grafici (o.a. Tom Thijssse) die in zijn werk van figuratie naar abstractie doorgroeide. Met de kinderen wordt thans overleg gevoerd. Pan en Ineke Sok, Westerlookade 37, 2271 GB Voorburg, 070 3864521.

Workshops

Per jaar in principe twee keer een dag een workshop onder leiding van Antje Veldstra en/of Peter Lazarov.

Samenwerking

Exlibriswereld

De Stichting Nobilis heeft een samenwerking opgebouwd met het bestuur van Exlibriswereld. Deze organisatie voor de kleine prentkunst heeft ruimte gehuurd van de Stichting Nobilis voor het onderbrengen van haar archief en haar voorraden. De eindredactie en het kwartaaltijdschrift *Grafiekwereld* wordt verzorgd vanuit Fochteloo. Met ingang van 2015 wordt jaarlijks één van de vier bijeenkomsten van Exlibriswereld in Fochteloo gehouden. Het samenkomen van kunstenaars en grafiekverzamelaars wordt omlijst met een passend programma. De jaarlijkse dagen zullen in het vervolg gehouden worden op de eerste of tweede zaterdag van oktober.

Stichting Kunstwerf

Jaarlijks probeert de Stichting Nobilis deel te nemen aan het pinksterweekend dat de Stichting Kunstwerf die dan haar kunstroute organiseert langs de ateliers van beeldende kunstenaars in de gemeente Ooststellingwerf. De Stichting Nobilis zet haar deuren dan ook open en wordt onderdeel van de route.

Vriendenorganisatie

Er wordt doorgebouwd aan de Vriendenorganisatie. In 2019 hoopt het bestuur de 100-ste Vriend welkom te heten. Jaarlijks wordt een Vriendendag georganiseerd en jaarlijks krijgen de Vrienden een Vriendenprent

2017: Peter Lazarov, houtgravure

2018: Peter Lazarov, houtgravure

2019: Antje Veldstra, meerkleuren houtsnede

2020: Tom Thijse, meerkleuren houtsnede

Ontvangst groepen, lezingen

In 2019 en 2020 worden er in het centrum weer groepen ontvangen en lezingen georganiseerd. In 2019 een drietal zaterdagen een lezing over leven en werk van Johannes Mulders.

Professionalisering

In 2019 wordt definitief besloten het proces van museumregistratie stop te zetten. Dat houdt niet in dat de stappen die al eerder gezet zijn aangaande cultural governance en collectieregistratie geen vervolg krijgen. Barteld Londo die verantwoordelijk wordt voor de collectieregistratie blijft ook betrokken bij het schrijven van beleidsadviezen. Het vrijwilligerswerk krijgt ook volop de aandacht van het bestuur.

Het beleids- en werkplan 2019/2020 is vastgesteld in de bestuursvergadering van de Stichting Nobilis op 11 mei 2019.

(dr. Peter O Gerrits, voorzitter)

(Pieter Jonker, secretaris-penningmeester)